

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИТЕ МЕТОДИ В ИЗВЪНКЛАСНИТЕ ДЕЙНОСТИ, ИЛИ КАК ЕДНО ИЗСЛЕДВАНЕ ЗАВЛАДЯ ЕДНО УЧИЛИЩЕ

Борислава Хаджийска

Професионална гимназия по туризъм – Самоков

Резюме. Пропастта между теорията и практиката отдавна е припозната като проблем в училищното образование. Чрез извънкласните дейности се постига именно нейното постепенно затваряне. Картината на нечетящите ученици в „масовите“ български училища е позната и макар че е проблематична тема, вече като че ли сме я приели и сме притъпили сетивността си по проблема. А аргументът е: „В света на технологиите сме“. Възможни са обаче и други подходи. Настоящата статия показва как протече работата по ученическо изследване върху някои езикови особености на Тихонравовия дамаскин и какъв ефект бе постигнат върху учениците от училището през споделянето на резултати от езиковите открития.

Keywords: Research methods; research approach; extracurricular activities; student's research; language; damascene

1. Въведение

В учебните часове учениците са предимно пасивни реципиенти на информация и знания. Инициативата им е занижена, а в класовете от гимназиалния етап фокусираната работа с по-малка група е затруднена. Освен това стриктното спазване на учебните програми на друго ниво прави процеса по-сложен и тромав. Извънкласните дейности обаче дават това поле за изява, креативност и свобода, което липсва в обикновения учебен час. Настоящата статия показва как протече работата по ученическо изследване върху някои езикови особености на Тихонравовия дамаскин и какъв ефект бе постигнат върху учениците от училището през споделянето на резултати от езиковите открития. В първата част ще бъде представена кратко темата, обект на ученическо изследване за дамаскините, както и социалната реалност в Професионалната гимназия по туризъм (ПГТ). На следващо място ще бъдат представени методите и етапите на изследването, последвани от резултати, обсъждане и заключение.

През 2015/2016 г. бе приет новият Закон за предучилищното и училищното образование, който до някаква степен разчупва стереотипите в начините и

методите на учене. За пръв път чрез проекти могат да се оценяват знанията на учениците. Чрез тези иновации се дава известна свобода и възможност за творчески подход както в часовете, така и извън тях.

Изследователските методи, използвани в науката като средство и/или метод на работа в училищното образование, са гарант за задълбочено и качествено познаване и овладяване на определен отрязък от научното познание, в някои случаи дори стъпка напред в науката. Използването им в училищното образование обаче все още е затруднено от редица фактори, които не са обект на анализ на това проучване.

Ученикът в гимназиален етап днес има нужда от овладяване на методика за търсене и намиране на информация, от умения за систематизиране, анализиране и оценяване на откритата информация. Учителят е по-скоро посредник и временен спътник по пътя на изследването, откриването и ученето и ако остане в позицията си на вездесъщ, има опасност да се окаже в ситуация на обучаващ сам себе си и обслужващ собствената си закостеняла представа за смисъл и предаване на знание и опит.

Езикът в обучението е особено важен елемент. От една страна, „Езикът е средството, чрез което се пренася културното знание“ (Hudson, 1995: 105), а от друга, като част от учебните предмети по общообразователна подготовка, е обект на изучаване. Но какво разбират учениците от езика, как изграждат отношение към него. Почти всички, учили Вазов и Паисиевата „История“, могат да рецитират „Език свещен на моите деди...“, както и „О, неразумний и юроде, защо се срамуваш да се наречеш българин?“, но какво влагат в думите... Важен ли е езикът? Как точно се случват промените? Появила ли се е от нищото „Историята“ на Паисий със своите езикови особености?

В ПГТ се обучават ученици от българския и ромския етнос – 40/60 %. При част от учениците от българския етнос връзката с езика е по-скоро неосъзната и дори не особено ясна, а при учениците от ромския етнос – чужда или липсваща. В отношението на учениците от българския етнос се открива гордостта, дори и надменността на носителите на езика, непочиваща върху реални езикови познания. Не би било преувеличено да се каже, че нагласата на повечето ученици от IX – XII клас към езиковите въпроси, тяхната историческа обусловеност и проявления се характеризира с безразличие и небрежност. В учебните програми за IX – XII клас по български език и литература за задължителна подготовка отсъстват теми, представящи историческото развитие на езиковите явления и факти. Учениците не разбират как отпадат падежите, как изчезва инфинитивът и как се появяват да-конструкцията, степенуването и членуването. Тези процеси са представени като факти, които, в крайна сметка, остават неразбрани и неосмислени. Учениците научават, че средновековните текстове, поместени в христоматиите им, са преведени от старобългарски език на съвре-

менен български език. Що се отнася до самата литература от периода на Средновековието до Възраждането – за тях тя е неразбираема, далечна, много остаряла и дори ненужна.

Идеята да се провокира активността на учениците чрез изследване, се породила след семинар, организиран от проф. С. Коева – директор на Института за български език, БАН. Там бе осъществен и контактът с доц. В. Мичева от Секцията за история на българския език. Да се намери обаче ученик, който би желал да работи по проект, изследващ в някакъв аспект езика ни, бе изпитание. Започна разяснителната кампания сред учениците от X – XII клас. Възпитаниците на гимназията ни имаха много въпроси – от това какво означава ученическо изследване, до това как се представя докладът пред академично жури. Страховете, слабата мотивация, рутината и навикът да не полагат особени усилия, отказаха повечето. Останаха двама ученици, единият от които успя да представи завършено съчинение, плод на петмесечни занимания. Ефектът от работата му надхвърли първоначалните очаквания. Изследването и резултатите от него бяха представени във всички класове и бяха подложени на обсъждане. Учениците задаваха въпроси, изясняваха си езиковите факти и промени. Разбираха езиковите процеси. Интеракцията доведе до качествен процес чрез извънкласно обучение и трайни знания у учениците по отношение на някои морфологични и лексикални особености, засвидетелствани в избрани за изследване откъси от два текста от епохата на Предвъзраждането и Възраждането.

За да се преодолее неблагоприятната училищна ситуация – немотивирани ученици с дефицити в знанията за историята на българския език (лексика, морфология, синтаксис), както и заявено неналичие на свободно време бяха предприети следните действия. Освен информационната кампания, насочена към учениците в широк възрастов диапазон, бе създаден и кратък обучителен курс по старобългарски език към училищния профил в Гугъл класна стая, а онлайн комуникацията служеше както за обсъждане и споделяне на материали, така и за бърза връзка между участниците.

Формирането на екипа от трима представители на училището и един на Института по български език се осъществи благодарение на високата мотивация на участниците и общия интерес към дамаскините. За целите на научното изследване бе необходимо да се формулира проблем, по който да се работи, и да се познава структурата на научното изследване и неговите фази: избор на проблем и тема на изследване, проучване на научната и методическата литература, избор на изследователски метод, създаване на теза, анализ на езиковия материал, осмисляне и обработка на данните, синтез на информацията, формулиране на обобщения, изводи и заключения, редакция и консултация с експерт от БАН.

Изборът на тема, предмет и обект на изследването, както и определянето на целите и задачите стана след проведени редица дискуссионни срещи. Консултацията, осъществена с доц. В. Мичева, бе особено полезна за фокусиране върху темата и предмета и даде изходна точка за изследването.

Проучването на литературата започна с каталозите на градската библиотека в Самоков и Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, а информацията в интернет допълваше при възможност пропуските в знанията.

В обучението по български език и литература в ПГТ се ползват учебниците на издателствата „Анубис“ и „Булвест 2000“. Темата за дамаскините е засегната в последната урочна статия „Старобългарската литература“ след края на темата „Българското средновековие“ в учебното съдържание за IX клас в учебника на „Анубис“ от 2001 г. по учебна програма, подчинена на отменения вече Закон за народната просвета и съпътстващите го нормативни документи. В посочените учебници в един абзац са представени дамаскините като „преводни сборници, с разнообразни, предимно нравоучителни четива, написани на новобългарски език“ (Bogdanov, 2001: 254 – 255). В учебника по литература за X клас на издателство „Булвест 2000“ в урочната статия „Българско културно възраждане“ пише: „неговото начало се поставя условно със завършената през 1762 г. „История славянобългарска“ на Паисий Хилендарски, макар че отделни ранновъзрожденски явления се забелязват и преди това...“ (Koteva, 2002: 217). В учебника по български език за IX клас първата тема – „Българският книжовен език през вековете“, поставя почти по същия начин проблема: „През XVII – XVIII в. в сборници с поучителни разкази, наречени дамаскини, старобългарската книжовна норма започва да се нарушава и да навлизат форми от живите български говори... За основоположник на новобългарския книжовен език се смята Паисий Хилендарски с неговата *История славянобългарска*, написана през 1762 г.“ (Bojadzhiev, 2005: 6) Видно е, че информацията е напълно недостатъчна за разбиране динамиката на езиковите явления и процеси.

2. Участници, методи и процедури на изследователския проект

Участниците първоначално бяха двама ученици от X клас на 16 – 17-годишна възраст, впоследствие единият се отказа. Изследването се проведе в няколко етапа: избор на тема, обект на изследване, проучване на литературата и източниците; избор на изследователски метод; провеждане на изследването, установяване на резултатите от него, формулиране на изводи, редакция. Периодът на провеждане бе с продължителност от 5 месеца.

Етап планиране

Проучването започна с планиране, последвано от дейности по организирането на времето, местата и сроковете, а също и осигуряване на финанси, изработването на програма на изследването – подготовка на изследването, обосноваване на актуалността на избраната тема, формулиране на целта и

конкретизация на задачите, определяне на обекта и предмета на изследването, избор на методи (методика) за провеждане на изследването, описание на процеса на изследването, обсъждане на резултатите от изследването, формулиране на изводите и оценка на получените резултати, както и популяризиране на резултатите.

Обучителен курс

Съгласно заложеното учебно съдържание в учебните планове и програми за IX – XII клас учениците имат в седмичното си разписание между 6 и 7 часа дневно. Занятията след часовете са изпитание за тях. За да се избегне отегчението и с цел преодоляване на скуката от формалното учене, бе създаден онлайн курс по старобългарски език – някои морфологични и лексикални аспекти на езика и историческите промени, в който кандидат-участниците имаха достъп до научна литература и теоретични материали. Там се споделяха текстовете за редакция и се проследяваше напредъкът по разработката.

Провеждане на изследването

Бяха проведени шест срещи в библиотеката на училището с включениите в проекта ученици от ПГТ. Участниците бяха запознати с условията на конкурса за изследователски ученически проект към Ученическият институт на БАН. Бяха им дадени насоки за избор на тема, като им бе разяснено, че могат да работят индивидуално и/или групово. Бяха им представени сайтът на БАН, като специално бе разгледана информацията на Института за български език на страниците с речниците и „Фейсбук“ страницата на Института. Участниците направиха проучване за начините за търсене на информация по конкретна тема: в интернет, в библиотеките, както и начините за извличане на информация от източник. Основният метод на работа тук бе демонстрация и беседа.

През втория месец бяха уточнени изследователските теми, върху които да работят. Индивидуална работа избраха двама души. В библиотеката на град Самоков учениците се запознаха с каталозите и с информационната ѝ система. Направиха първоначално проучване на наличната литература и съставиха списъци с необходимите им заглавия. Голяма част от книгите се оказаха във фонда на читалнята на библиотеката и младите изследователи се изненадаха, че ще се налага да посещават библиотеката, за да осъществят своето проучване.

В този период участниците представиха идеите си за изследователски проект. Идеите бяха дискутирани в работни групи, като предложенията за проучвания се ориентираха към дамаскинската книжнина и пътя на старобългарските книги из Европа. Осъществихме консултация с доц. Ваня Мичева по избора на теми и възможностите за работа по проблемите.

След това участниците изработиха ориентировъчни планове, по които да направят разработките си съгласно избраните теми. Задачата за създаване

на изследователска теза ги затрудни. Бяха им дадени насоки при избор на литература за осъществяване на проучването, както и за структурата на отделните части на изследването. Участниците демонстрираха интерес към историята на българския език и към конкретните задачи. Мотивацията им за работа бе висока.

На следващия етап от работата те представиха уводните части на изследванията си. Маркирани бяха проблемите в текстовете, които се нуждаят от дообмисляне и редакция. По темата за дамаскинската книжнина доц. Мичева изнесе беседа пред екипа и покани работещата по въпроса участничка да посети библиотеката на БАН, за да се запознае с изследванията, които са свързани с проблема, обект на нейното проучване.

Проучване

Цялостно проучване осъществи ученичката Симона Симеонова по темата *Тихонравовият дамаскин и историята на българската книжнина и език*. Другият участник, изпитвайки затруднения, се отказа. Летният период повлия върху решението му да се отдаде на почивка и забавления.

Симона Симеонова се запозна със съдържанието на *Тихонравовия дамаскин* и проучи следните източници: Н. Драгова *Жанрова трансформация на Евтимиевото житие за Света Петка Търновска през XVI – XVIII век*; Търновска книжовна школа. Том 4; Е. И. Демина *Тихонравовский дамаскин. Болгарский памятник XVII века. Часть I. Часть II. Часть III*; Е. Мирчева *Недамаскинови слова в новобългарските дамаскини от XVII век*; О. Младенова, Б. Велчева *Ловешки дамаскин. Новобългарски паметник от XVII век*; *Речник на книжовния български език на народна основа от XVII век (върху текст на Тихонравовия дамаскин)*.

Информацията в тези източници предопредели посоката на изследването ѝ. Езиковите факти, засвидетелствани в текстовете на *Тихонравовия дамаскин*, налагаха тезата, че дамаскините въвеждат говоримия език. Доказателствата бе необходимо да се потърсят в съпоставянето на някои морфологични и лексикални особености в *Тихонравовия дамаскин* и *История славянобългарска* – книгата, полагаща началото на възрожденските промени.

Изследователски методи

Идеята бе очертана – проучване на отделни езикови явления, засвидетелствани в *Тихонравовия дамаскин* и *История славянобългарска* на база езиковите факти в два откъса от текстовете. Изборът на конкретни откъси отне време – необходимо бе да се подберат откъси, съотносими както в езиково и смислово, така и чисто обемно (брой думи) отношение. Решено бе да се сравнят „Шестото заричание“ от дамаскина и откъса от предисловието на Паисий, започващ с: „Но от що се ти, неразумний, срамиш от своя род и език...“.

Най-подходяща методика за целите на изследването се оказаха комбинираните методи, сред които водещ бе сравнителният анализ.

Провеждане

Първо бяха регистрирани езиковите факти – наличие или не на падежи и падежни остатъци, членуване, аналитичност и/или синтетичност на степенуването, инфинитив и/или да-конструкции; както и лексикални особености – разговорни думи, черковнославянски думи, чуждици, фразеологизми. Събраните данни бяха систематизирани, анализирани на езиково равнище (морфологично и лексикално) и преброени като засвидетелствани употреби в двата откъса. Процесът на езиковия анализ включваше, освен идентифициране и съпоставяне на езиковите явления, и формулиране на сходство, различие и/или еднаквост. Анализът на фактите имаше за цел да проследи връзките между тях, да ги оцени според появата им във времето, да направи извод на база регистрираните данни и да обясни установеното.

Обобщението на данните от регистрираните езикови явления потвърди изказаната в увода теза, че при новобългарските дамаскини се възстановява връзката говорим – книжовен език. А използваният в тях език е живият език от втората половина на XVII век.

Изследването установи, че засвидетелстваните в двата откъса особености доказват, че авторите им си служат с различни стратегии за въздействие върху слушателите и читателите. Езикът на *Тихонравовия дамаскин* представя авторския стремеж да бъде създаден възможно най-разбираем текст. А резултатът е обогатен с диалектни думи и чуждици (дори турцизми) книжовен език. Езикът на новатора Паисий Хилендарски цели пробуждане на народностното чувство у българите чрез език едновременно и разбираем, и близък до традицията.

Именно чрез и през езика на писменото слово българите са приобщават към идеите на Българското предвъзраждане и на Европейското просвещение.

3. Как изследването завладя учениците от училището

Необходимостта от защита на изследването пред жури изправи ученичката Симона Симеонова пред задачата да развие уменията си за синтезиране на текста на изследването и неговите резултати, същевременно да подобри презентационните си умения, както и да усъвършенства уменията си за представяне на проект пред жури, като подобри самообладанието и контрола си.

За да се случи това, бе необходимо тя да представи пред публика изследването си. А каква по-подходяща публика от ученическата. Така се надгради и разшири резултатът от изследването. Постигна се приобщаване на учениците от училището към откритията и резултатите от него, като същевременно се повиши интересът на гимназистите към езиковите въпроси и разбирането им за историческото развитие на българския език.

Този резултат бе измерен посредством две диагностични процедури според отношението измерение – конструктор за отразяване степента на припокриване между нормативно определени списъци от знания и умения за разпознаване

и прилагане на изследваните езикови явления, т.нар. стандарти, и индивидуалните показатели на изследваните лица. За целта бяха разработени два теста със сходни съотносими въпроси, а провеждането им бе осъществено преди представянето на изследването и съпътстващите го дискусии и след това.

В изследването участваха 209 ученици от IX – XII клас на ПГТ. Към всеки изследван езиков факт бяха зададени три въпроса, а отговорите бяха класифицирани като „разпознават“ при 3 верни отговора; „нямат отношение“ – при 2 или 3 грешни, а „не разпознават“ – при 2 верни.

Въпросите и резултатите от отговорите са, както следва.

А. Знания за наличието на падежи или падежни остатъци в думите (графика 1)

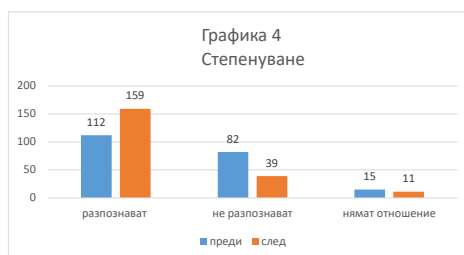
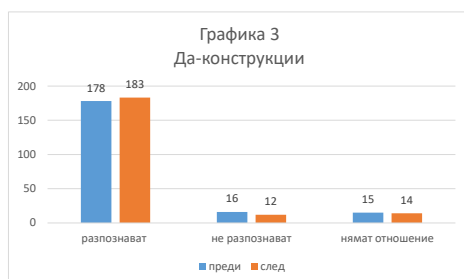
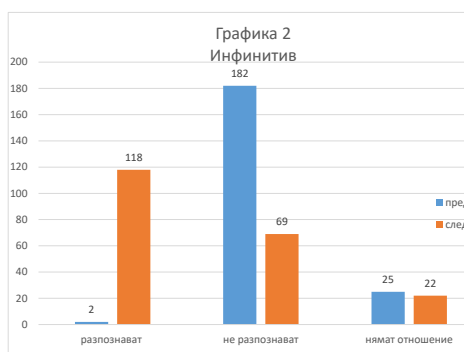
Резултатите показват, че преди запознаването с изследваните падежи и падежните остатъци се разпознават от 11% от учениците, а след това – от 58,8%.

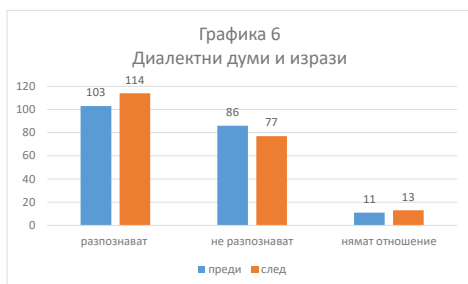
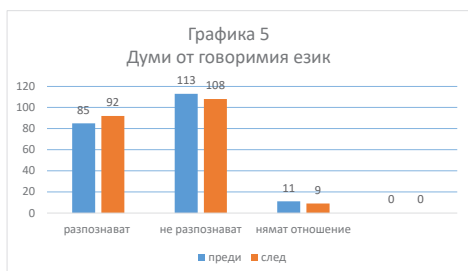
Б. Разпознаване наличието на инфинитив при глаголите (графика 2)

Преди запознаване с изследването едва 0,95% от учениците дават верен отговор, а след това – 56%. Тук е висок делът на далите 3 грешни отговора.

В. Разпознаване на да-конструкции (графика 3)

Да-конструкциите не затрудняват особено учениците, макар че има вероятност да ги бъркат с употребите на съюза „да“. Това не бе изследвано. Резултатите показват, че 85% от учениците преди и 87,5% след изследването дават верни отговори. Близки са резултатите в другите две категории.

Г. Различаване на аналитичното и синтетичното степенуване (графика 4)

Аналитичното и синтетичното степенуване се разпознава от 76% след втория тест.

Извод: някои от морфологичните белези на съвременния български език – да-конструкции и частиците за степенуване – логично са по-лесно разпознаваеми за повечето ученици, а падежите, падежните остатъци и инфинитивните форми ги затрудняват както в разпознаването, така и в осмислянето.

Д. Знания за лексикални особености.

Д.1. Думи и изрази от говоримия език от епохата на Предвъзраждането и Възраждането (графика 5)

Малката разлика в резултатите тук показва, че задачата е затруднила учениците.

Д.2. Думи от диалектите (графика 6)

Не особено голямата разлика в резултата преди и след запознаване с изследването показва, че учениците се затрудняват при определянето на речниковия състав на думите.

Д.3. Фразеологични единици от говоримия език (графика 7)

Резултатът показва, че владенето на фразеологизмите и значението им

не се е повлияло особено от изследването. Причините не са проучени.

Д.4. Чужди думи, навлезли от диалектите (графика 8)

Обобщение на резултатите от проведеното изследване – учениците от ПГТ разпознават по-лесно морфологичните особености на езика и изпитват затруднения при определяне лексикалните му характеристики. Възпитаниците на ПГТ по време на представянето на изследването бяха съсредоточени, участваха активно в дискусиите след него и внимателно се запознаха със съдържанието на цялото проучване, след като бе провокиран интересът им. Старанието в процеса на ученето по метода *ученици обу-*

чават ученици доведе до по-качествено и по-задълбочено овладяване на определен учебен материал.

4. Разпространение на резултатите

Резултатите от изследването върху езика на Тихонравовия дамаскин бяха представени в градската библиотека на Сопот. В мероприятиято се включиха 15 ученици от ПГТ, показали най-висок резултат от проведеното изследване. Последва дискусия с активното участие на местен краевед, който показва оригинален дамаскин, частно негово притежание, непознат на научните среди. На финала доц. Мичева подари на библиотеката *Речник на книжовния български език на народна основа от XVII век (върху текст на Тихонравовия дамаскин)*.

Изследователските методи и приложението им

Изследователските методи, прилагани в извънкласните дейности, се оказаха ефективни и в процеса на обучение по български език и литература в ПГ по туризъм Самоков. Те развиват функционалното мислене на учениците в рамките на понятийната система и граматичната структура на българския език; активността; инициативността и уменията за самостоятелно формулиране и обобщаване на резултати. Създават предпоставки за придобиване на умения за ползване на специализирана научна литература. Подобряват уменията за проектобазирано учене и уменията за работа в екип по проблеми от сферата на научноизследователската работа. Изследователските методи развиват умения за разсъждаване в интердисциплинарен контекст. Посредством тях се създава усещане, че ученето може да доставя и удоволствие у подрастващите и младежите.

Що се отнася до резултатите от конкретното изследване и ефекта му върху учениците, се откриха няколко аспекта.

Първият е свързан с осмисляне на историческите промени в езика; запознаване с логиката на езиковите промени; повишаване на интереса към задълбочено провеждане на проучване; изграждане на по-висока самооценка вследствие на национално признаване на успеха; осъзнаване отношението към езика като важно и отговорно, разбиране на връзките във времето и езиковите явления, промените в значението на някои думи и определянето им като част от официалната норма или част от неприемливите изрази, отличаващи се с грубост, цинизъм съгласно официалната норма.

Следващите аспекти се отнасят до повишаване равнището на общата и езиковата култура на учениците, развиване на мисловните и аналитичните способности; пораждање на задълбочен интерес към езиковите проблеми; ограничаване формите на безкритичното подражаване на готови образци, формиране на умения за изследователски дейности и приобщаване на ученици към каузата за опазване и съхраняване на културното наследство чрез и във езика.

Изводите, които се налагат по отношение на използването на изследователските подходи в извънкласните дейности, а несъмнено и в учебните часове в училище, са следните.

Изследователският подход, като форма на педагогическо взаимодействие чрез индивидуална/екипна работа, позволява да се постигат високи резултати и задълбочено познание в областта на българския език. Чрез него се постига функционалност – бидейки незадължителен обучителен елемент в средната степен на училищното образование, той утвърждава ключовите компетентности и спомага за разширяването на общата култура. Конструктивистичен по характер, изследователският подход е ориентиран към високо мотивирани ученици, а ефектът от прилагането му е активно учене. Посредством него се стимулира самостоятелността в работата и мисленето, развиват се аналитичните и изследователските умения.

Изследователският подход развива съпричастността у учениците – резултатите от изследването, споделени с по-широка ученическа аудитория, позволяват на слушателите не само да се приобщят към личните научни постижения на съученик, но и провокират интереса им към изследвания проблем и неговите открития.

Чрез изследователския подход се постига устойчивост – създават се предпоставки за умения за учене през целия живот.

В езиково отношение учениците от училището се запознаха с новобългарските дамаскини; разбраха, че дамаскините са значителен феномен в историята на българския книжовен език; установиха, че при тях за първи път след Кирило-Методиевата епоха се възстановява връзката между книжовен и говорим език; осмислиха логиката на историческите езикови промени.

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

- Bogdanov, B., M. Shniter, I. Ilev, S. Cherpokova, D. Nikolova, L. Shishkova, E. Zashev & K. Vasileva (2001). *Literatura za IX klas za zadalzhitelna podgotovka*. Sofia: Anubis [Богданов, Б., М. Шнитер, И. Илев, С. Черпокова, Д. Николова, Л. Шишкова, Е. Зашев & К. Василева (2001). *Литература за IX клас за задължителна подготовка*, София: Анубис].
- Boyadzhiev, T., V. Popova, I. Hristova, V. Zhobov, G. Kolev & M. Yanakieva. (2005). *Balgarski ezik za IX klas, zadalzhitelna i zadalzhitelnoizbiraema podgotovka*. Sofia: Anubis. [Бояджиев, Т., В. Попова, И. Христова, В. Жобов, Г. Колев & М. Янакиева. (2005). *Български език за IX клас, задължителна и задължителноизбираема подготовка*. София: Анубис].
- Koteva, V., A. Ginev, M. Velinova, S. Nancheva & K. Kubadinov. (2002). *Literatura, uchebnik za X klas, zadalzhitelna podgotovka*. Sofia: Bulvest [Котева, В., А. Гинев, М. Велинова, С. Нанчева & К. Кубадинов. (2002). *Литература, учебник за X клас, задължителна подготовка*. София: Булвест].

Reglament za uchashtie v nauchnite sesii na UchI, BAN [Регламент за участие в научните сесии на УчИ, БАН].

Hadsan, R. D. (1995). *Sotsiolingvistika*. Sofia: Sv. Kliment Ohridski [Хъдсън, Р. Д. (1995). *Социолингвистика*. София: Св. Климент Охридски].

RESEARCH METHODS IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES, OR HOW ONE RESEARCH ENGAGED ONE SCHOOL

Abstract. The gap between theory and practice has been recognized as a problem in the school education for a long time. Its gradual closure is possible exactly through the extracurricular activities. The picture of the not reading students in the “mass” Bulgarian schools is common and although it is a problematic topic, we have somehow accepted it as a norm and we have numbed our sensitivity towards the problem. And the argument is “We live in the age of technology.” What is more, we get annoyed every time when someone talks about the topic. The current paper aims to show how a student’s research on a few linguistic peculiarities of Tihonravov damascene was carried out, and what was the effect on the students in the high school through sharing of the results from the linguistic discoveries.

✉ **Ms. Borislava Hadzhiyska**

Professional School of Tourism

18, Sofiysko shose St.

Samokov, Bulgaria

E-mail: bshad@abv.bg